

บทคัดย่อ

การสังเคราะห์รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนฐานการทำนาจังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) สังเคราะห์รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนฐานการทำนาจังหวัดนราธิวาส 2) เสริมสร้างทักษะด้านการวิจัยเพื่อท้องถิ่นของกลุ่มองค์กรชาวนาในจังหวัดนราธิวาส 3) ประสานภาคีหน่วยงานในระดับพื้นที่ในการสนับสนุนกลุ่มชาวนาในจังหวัดนราธิวาส และ 4) สร้างการสื่อสารฐานภูมิปัญญาการทำนาจังหวัดนราธิวาสให้แก่สาธารณะวิธีดำเนินการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีแผนการทำงาน 5 ขั้น คือ ขั้นเตรียมและพัฒนาความร่วมมือกลุ่มนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส ขั้นการแตกประเด็นการศึกษาจากโจทย์วิจัยแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนทำนาขั้นดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในแต่ละพื้นที่ของชุมชนทำนาขั้นถอดบทเรียนและสรุปบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและขั้นสังเคราะห์ผลการวิจัยพื้นที่ศึกษาประกอบด้วย ชุมชนทำนاب้านละหาร ตำบลแว้ง อำเภอแว้ง ชุมชนทำนاب้านบางขุนทอง ตำบลบางขุนทอง อำเภอดากใบ และ ชุมชนทำนاب้านต้นไม้สูง ตำบลปะลุรู อำเภอสู่ไหงปาดังจังหวัดนราธิวาส แนวคิดที่นำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบความเข้มแข็งของชุมชนบนฐานการทำนาจังหวัดนราธิวาส มีองค์ประกอบ 11 ประการ ได้แก่ 1) พื้นที่นาคือพื้นที่การเรียนรู้อย่างไม่สิ้นสุด 2) พื้นที่นาคือพื้นที่พัฒนาศักยภาพคนด้วยการวิจัย 3) พื้นที่นาคือพื้นที่สร้างผู้นำอย่างไม่สิ้นสุด 4) พื้นที่นาคือพื้นที่สร้างความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน 5) พื้นที่นาคือพื้นที่สานสัมพันธ์ของคนหลายวัย 6) พื้นที่นาคือพื้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ 7) พื้นที่นาคือพื้นที่ปลูกฝังคุณธรรมในรูปแบบ Learning by Doing และ Interactive Learning 8) พื้นที่นาคือพื้นที่พัฒนาการคิดเชิงระบบ 9) พื้นที่นาคือพื้นที่สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างไม่สิ้นสุด 10) พื้นที่นาคือพื้นที่การอยู่ร่วมกันแบบแนวราบและ 11) พื้นที่นาคือพื้นที่ทำมาหากินที่ยั่งยืน

2. การวิจัยบนฐานชุมชนที่ใช้เครื่องมือการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้เสริมสร้างทักษะด้านการวิจัยแก่ชาวนา คือ ช่วยให้ชาวนามองเห็นปัญหาของตนเอง และสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ใช้ทุ่งนาเป็นแหล่งสร้างความรู้ สร้างมูลค่า บ่มเพาะและปลูกฝังคุณธรรมอย่างไม่สิ้นสุด

3. ชุมชนชาวนาจังหวัดนราธิวาส มีศักยภาพสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคีท้องถิ่นในการพัฒนาอาชีพทำนาใช้กลไกเครือข่ายยกระดับผลการวิจัยของชาวนาสู่นโยบาย/ แผนงานของหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด

4. ชุมชนชาวนาจังหวัดนราธิวาส มีศักยภาพในการสื่อสารฐานภูมิปัญญาการทำนา ให้แก่สาธารณะผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์

คำสำคัญ: การสังเคราะห์ รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ฐานการทำนาจังหวัดนราธิวาส

Abstract

The synthesis of the model for enhancing community strength by using rice farming as a basis for the enhancement in Narathiwat Province aimed at 1) synthesising such model, 2) reinforcing community-based research skills of organizational groups of farmers in Narathiwat Province, 3) cooperating with local organizations in attempts to support the groups of farmers in Narathiwat Province, and 4) publicizing Narathiwat rice farming wisdom. This study applied a participatory action research comprising the following 5 steps: preparing and improving cooperations among groups of community-based researchers in Narathiwat Province, generating issues under study from participatory action research problems in rice farming areas, undertaking the participatory action research in each rice-farming community, visualizing lessons learned and concluding the lessons from conducting this community-based research, and synthesizing research findings. The areas under investigation involved three rice-farming communities in Narathiwat Province. These communities were Ban La-han, WaengSubdistrict, Waeng District; Ban Bang Khun Thong, Bang Khun ThongSubdistrict, Takbai District; and Ban Tonmai Sung, PaluruSubdistrict, Su-ngaiPadi District. The core concept applied in this study was community strength. As follows are the results of this study.

1. The model for enhancing community strength by using rice farming as the basis for the enhancement in Narathiwat Province included 11 elements: 1) rice fields could be life-long learning sources, 2) rice fields could be used to develop people through research, 3) rice fields could endlessly produce leaders, 4) rice fields could create good relationships among families and communities, 5) rice fields could be used to form good relationships among those of different generations, 6) rice fields showed relationships among human beings, nature, and the supernatural, 7) rice fields could instill moral virtues in people through learning by doing and interactive learning, 8) rice fields could cultivate people's systematic thinking, 9) rice fields could unlimitedly cultivate added values, 10) rice fields could help people live equally, and 11) rice fields could be sustainable farmlands for farming.

2. This community-based research using participatory action research methods helped strengthen farmers' research skills. Namely, it enabled them to recognize their own problems, prioritize the problems systematically, and use their rice fields as learning sources to increase values and ceaselessly foster moral virtues.

3. The rice-farming communities in Narathiwat Province possessed a potential to cooperate with local organizations to improve rice-farming career, use such connection to translate research findings into practice in such forms as policies and action plans devised by local and provincial government organizations.

4. The rice-farming communities in Narathiwat Province contained a potential to publicize their rice-farming wisdom online.

Keywords: synthesis, model for enhancing community strength, rice farming in Narathiwat Province,